

Валерія ЛУТКОВСЬКА,

Уповноважений Верховної Ради України з прав людини

Після першого року дії нового Кримінального процесуального кодексу (КПК) України думаю, що вже всім відомі його новації, головною метою яких стало поєднання ефективного розслідування кримінальних правопорушень із дотриманням прав і свобод громадян, на якій би стороні кримінального провадження вони не знаходились – на стороні обвинувачення чи на стороні захисту.

Порівнюючи скарги громадян, які надходили в 2012 р. під час дії КПК України 1960 р., зі скаргами, що надходять протягом 2013 р., коли чинним вже є новий КПК, можна стверджувати, що в основному скарги пов'язані не з тим, що неякісним є власне текст Кодексу, а його філософія чи зміст – незрозумілими, а саме з тим, що його положення неправильно застосовуються виконавцями.

Наприклад, у зв'язку з тим, що новий КПК не передбачає стадії відкриття кримінальної справи, сьогодні замість скарг про відмову в порушенні кримінальної справи стали подаватися скарги про невнесення до Єдиного реєстру досудових розслідувань (ЄРДР) відомостей та повідомлень про вчинення кримінальних правопорушень, а також про розгляд зазначених звернень у порядку, передбаченому Законом України «Про звернення громадян». Привертають особливу увагу повідомлення про те, що заяви про кримінальні правопорушення, вчинені, зокрема, працівниками міліції, розглядаються місцевими прокуратурами відповідно до Закону «Про звернення громадян», а не відповідно до чинного КПК України, згідно з яким такі заяви мають реєструватись в ЄРДР.

Слід наголосити про відсутність скарг на порушення прав щодо: повідомлення близьких родичів про затримання, арешт; отримання копій процесуальних документів; залучення перекладача; проведення судового розгляду справи у розумні строки.

Крім того, змінився характер скарг, пов'язаних з проведенням обшуків. Все частіше надходять скарги про проведення обшуку не тими особами, що зазначені в ухвалі слідчого судді. Тобто замість слідчого чи прокурора, яким слідчий суддя надав дозвіл на проведення обшуку, його проводили працівники оперативних підрозділів міліції навіть не за дорученням слідчого або прокурора.

Окремо слід звернути увагу і на звернення тих громадян, щодо яких або їх близьких осіб наразі здійснюється кримінальне переслідування та які не погоджуються із залишенням в дії КПК 1960 р. щодо певної категорії кримінальних справ, оскільки вони вважають, що новий КПК 2012 р. може краще захистити їх права чи права їх близьких осіб.

Наразі аналіз звернень громадян до Уповноваженого з прав людини у 2013 р. свідчить, що новий КПК України став революційним документом для національної системи кримінальної юстиції. Проте зупинятись лише на прийнятті нового КПК не можна, необхідно продовжувати реформу, тому що без відповідної реформи як органів прокуратури, так і правоохоронних органів ефективною цю систему назвати буде неможливо.

Дякую за увагу.